

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Het vrouwensieraad

“Maar (hetwelk de vrouwen bet-aamt, die de godvruchtigheid belij-den) door goede werken”

1 Timotheüs 2:10

De vrouw in het ambt - dat is in menige kerk een heet hangijzer. Kerken werden of worden door die kwestie verscheurd of zelfs gescheurd. In Nederland, in Zuid-Afrika, in Engeland, in Zuid-Korea, in Amerika, in Canada. Ook in onze kerken geeft die zaak beroering. Op de komende synode zal erover gesproken worden. Hoewel de instructie van de kerk van 's Gravenzande slechts bedoelde om het afwijzend standpunt van onze kerken meer Schriftuurlijk te onderbouwen om daardoor des te sterker te staan in de afwijzing, pakken de dingen anders uit. Het aantal van voorstanders is al meer gaan groeien. De eenheid die er was toen prof. Hovius zijn brochure uitgaf over de plaats van de vrouw in de gemeente is vandaag ver te zoeken. Er ligt een breuk in de kerken die we liefhebben, en die breuk wordt almaar groter. Vroeger waren er dingen die de eenheid niet bevorderen, maar juist verdeeldheid bewerkten. Omdat nu naar onze vaste overtuiging de Schrift Zelf in het geding is, kunnen de gevolgen groter zijn dan ooit. Daarom moeten we het gebed vermenigvuldigen en de Koning der kerk bidden om de Geest der wijsheid, der voorzichtigheid en der eenheid voor de synode-vergadering.

We hebben de voorbeelden van andere kerken. 't Begint altijd met het diakenambt. Paulus zegt wel: “ik laat de vrouw niet toe, dat zij lere, noch over de man heerse”. Echter - zo beweert men - de diaken leert niet en heerst niet. Dus de vrouw kan in dat ambt

zonder bezwaar gesteld worden. Maar de praktijk wijst uit - we hoeven slechts te denken aan de Ned. Gereformeerden - of al heel spoedig stelt men het ambt van ouderling en zelfs van predikant open voor de vrouw. We zouden haast jaloers worden op de roomse kerk. De paus sprak: “geen vrouw kan tot priester gewijd worden”, en alles zwijgt. Wie het er niet mee eens is, houdt op tot de roomse kerk te behoren. Toch hoeven we niet jaloers te zijn. Gelukkig hebben we geen pauselijk gezag. We hebben het Schriftgezag. Alles en ieder in onze kerk zal daaraan onderworpen moeten zijn. Buigen onder het Schriftgezag is meer en is beter. Wie dat niet doet, scheidt zich af. Daarom hopen we dat onze vrouwen als één man zullen staan, zich buigend onder dat gezag.

Zijn de vrouwen minder, hebben ze een achtergestelde plaats in de gemeente? O neen - in Christus is noch man, noch vrouw. In Christus zijn ze gelijk. Let erop dat Paulus spreekt over vrouwen die de godvruchtigheid belijden. 't Staat in de tekst wel tussen haakjes. We zouden kunnen denken: 't Geeft niet de doorslag. Onze gedachte is dan fout. Want 't is wel van doorslaggevende betekenis. 't Gaat over vrouwen die wedergeboren zijn, levendgemaakt, vrouwen die de Heere vrezen. Dat kan niet van alle meisjes en vrouwen in de gemeente gezegd worden. O 't is de begeerte van ware dienstknechten Gods, welk ambt ze ook hebben in de gemeente, 't is de begeerte van ieder die de Heere kent. De Heere is het zo waard dat ieder van de gemeente bekeerd is, ieder van de gemeente de Heere Jezus kent als zijn/haar Zaligmaker, Borg en Middelaar. We gunnen er niet een aan

de duivel, en 't is zo zalig om met de Heere te wandelen, te wandelen naar de stad die fundamenten heeft, de stad met de gouden straten en de paarlen poorten, de stad waar God alles is en in allen, de stad waar alles volmaakt is.

Vrouwen die de Heere vrezen hebben een schone taak. Ze hebben de opdracht van goede werken. Ze staan dus niet in de gemeente op een zijspoor. O neen - ze hebben werken te doen, goede werken. Terstond komen nu rimpels in ons voorhoofd. Dat riekt hier naar rooms. Zou Paulus een afvallige geworden zijn? O neen - goede werken kunnen niet ontbreken. Een geloof zonder de werken is immers een dood geloof? Nooit mogen we Christus gaan scheiden, alsof er twee zijn. Het is de ene Christus: Die rechtvaardigt én Die heiligt. Een vrijgesproken zondaar blijft maar geen zondaar. De Heilige Geest herschept en herstelt. Hij maakt weer tot beeld Gods, tot profeet, priester en koning. Er staat in het Woord niet: jaagt naar de rechtvaardiging, maar jaagt naar de heiligmaking, zonder dewelke niemand de Heere zal zien. 't Is God erom te doen dat Hij Zijn schepsel weer terug heeft. Daarom: het kan niet zonder goede werken. Ze zijn de vruchten der dankbaarheid. Wat is de gemeente gezegend met veel van zulke vrouwen! Ja van zulke diaconessen. Echt - ik bedoel geenszins nu toch in het ambt. De diakonia betekent niet anders dan dienen. Dienende vrouwen in het midden van de gemeente. En er is zoveel te doen vandaag in de gemeente. Wat een nood, wat een verdriet, wat een eenzaamheid. Ja - echt waar, een dominee kan aan elke zieke in de gemeente vragen: “komen er veel zusters van de gemeente bij u op bezoek?” Ik denk nog aan Dorcas eer we bij goede werken slechts denken aan alleen maar grote dingen. U weet het toch? Dorcas met de naald, met de draad, rokken makend voor de weduwen! 't Was gave van de Heilige Geest

die Dorcas had om anderen te mogen dienen. Aan het begin van het woord van de overdenking staat het woord "Maar". Wat is nu het sieraad voor de vrouw, het schoonste? Het sieraad van de goede werken! *Ds. v.Z.*

Van de administratie

Het is in verband met de vakanties erg rustig bij de administratie, hoewel verhuizingen doorgaan en ook de overlijdensberichten. De dood neemt geen vakantie. Houden wij daar ook rekening mee?

We konden 3 nieuwe abonnees inboeken en ontvingen f 50,- aan giften voor ons blad en voor de school in Dundas ontvingen we van de Chr. Geref. Kerk te Scheveningen f 794,20 als opbrengst van de gehouden collecte. Voor dit alles mede namens het schoolbestuur, hartelijk dank.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.

Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen aan den Rijn. Tel. 0172-474202. Postbank: 704350.

Van de redactie

Inhoud

Ds. P. den Butter gaat verder in op de gehouden landelijke ambtsdragersconferentie in Amersfoort. Ds. J.H. van Dijk schrijft over "Gaaf de dominee voorbij". We maken in dit nummer van ons blad een begin met een serie van de hand van Ds. A. van Ek getiteld: "De plaats van de heiliging in de prediking." We hebben uit "De Banier" een stuk overgenomen van Ds. K. Hoefnagel over zaken die met vakantie samenhangen.

Ontmoetingsdag Kampen

D.V. zaterdag 19 september in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente. 's Morgens opening Ds. M. Vlietstra, spreker Ds. A. van Heteren. 's Middags opening Ds. M. Van der Sluys, spreker Ds. J.P. Boiten, sluiting Ds. L.W. van der Meij.

De plaats van de heiliging in de prediking

Vooraf

Laat ik, voor dat ik overga tot het eigenlijke van mijn onderwerp, het zwaard op ons aller hart mogen neerzetten. Het preken over de heiliging, de heiliging een goede plaats geven in de prediking, kan dat wel als de prediker zelf die heiliging niet ondergaat? Horatius Bonar schrijft in zijn boek 'Gods weg van heiligheid': "De rechtgeaarde prediker preekt het evangelie altijd, niet alleen als een kracht Gods tot zaligheid voor een ieder die gelooft, maar ook een kracht Gods tot heiligheid". Maar laten we dan wel bedenken dat de 'rechtgeaarde' prediker diegene is die zichzelf diep bewust is ook voorwerp te zijn dat geheiligd dient te worden. Dat is ook bij dit onderwerp het geval en ook bij het lezen ervan. Hoe zullen we de plaats van de heiliging in de prediking bespreken zonder zelf die waarachtige zucht tot heiliging te kennen? Dan kunnen we heel veel weten over het antinomisme en over het perfectionisme, we kunnen dan aangeven hoe we deze klippen moeten omzeilen als het gaat om de heiliging, we kunnen dan eventuele accentverschillen tussen Calvin en Kohlbrugge aangeven, maar het

Ambtsdragersconferentie

D.V. zaterdagmiddag 8 november in de Krooswijkhof te Dordrecht. Spreker: Ds. K. Hoefnagel. Onderwerp zal nog nader bekend worden gemaakt, maar noteert u alvast de datum.

Verschijningsdata en data inleveren copy

Nr. 16 donderdag 27 augustus 1998, nr. 17 donderdag 10 september, daarna gewoon weer elke veertien dagen. Alles D.V. De copy dient de donderdag voor de verschijningsdatum binnen te zijn. In verband met verblijf van ons gezin in het buitenland dient de copy voor nr. 16 uiterlijk donderdag 6 augustus binnen te zijn. We zeggen de scribenten bij voorbaat hartelijk dank voor hun medewerking.

Mw. N. van der Ent-Middelhoek verhuist

Per 25 juli is haar nieuwe adres:

Aletta Jacobs-erf 39

3315 EA Dordrecht.

Tel. 078-6228875.

AvH

blijft dan een verstandelijke aangelegenheid. De gemeente kan door een prediker die zelf geen deel heeft aan de heiliging wel verder geleid worden, maar we kunnen dan ook een sta-in-de-weg zijn voor onze gemeente en voor haar heiliging. Er schuilt veel waars in de opmerking: 'zo de prediker, zo het volk'.

Laten wij onszelf onderzoeken, te meer daar Ralph Erskine in een preek over Galaten 2:19 schrijft dat de heiliging een geheimenis is, dat door weinigen bij ondervinding wordt verstaan. We kunnen en mogen niet volstaan met het onderzoeken van onze gemeenten. Misschien moet u zich, net als ik, er weleens op betrappen dat op het punt van de heiliging, beter gezegd op het punt van de onheiligheid, die gemeente zoveel in beeld komt dat we zelf buiten beeld vallen. Laten we in deze tijd, waarin de onheiligheid hand over hand toeneemt, de hand ook in eigen boezem steken en als het gaat om de heiliging in de prediking onszelf als de predikers, niet vergeten. Want wellicht is dit toch, naast de studie over de heiliging, de beste manier om de heiliging een goede plaats te geven in de prediking.

“Zo waakt dan en bidt, opdat gij niet in verzoeking valt”.

Indeling

Ik wil mijn onderwerp in tweeën uiteen laten vallen. Wanneer de bijbelse leer over de heiliging naar voren wordt gebracht, komen twee zaken naar voren. Zowel prof. dr. W.H. Velema in zijn boek ‘Geroepen tot heilig leven’ als wijlen prof. dr. J.P. Versteeg in zijn Apeldoornse Studie met de titel ‘de Geest en de gelovige’ onderscheiden deze twee facetten als het gaat om de heiliging. Ik hoef u niet te vertellen dat het dan gaat om de facetten van de heiliging als gave en de heiliging als opgave, anders gezegd: de heiliging als geschenk en de heiliging als bevel, of nog anders gezegd met theologische woorden: de indicativus en de imperativus. Of om het nog één keer weer anders te zeggen: de inputatieve heiliging en de effectieve heiliging.

Wanneer het gaat om de plaats van de heiliging in de prediking zal ook wel een andere indeling mogelijk zijn. De titel van het onderwerp geeft immers aan dat het nu moet gaan om de plaats in de prediking. Dat is een andere insteek dan de bijbelse leer van de heiliging. Toch kies ik voor de tweedeling die in de bijbelse leer van de heiliging wordt aangebracht. Niet omdat ik nu een onderwerp over de leer van de heiliging wil gaan houden, maar omdat de leer van de heiliging en de plaats van de heiliging in de prediking nauw aan elkaar verwant zijn. We zouden het mijns inziens zo kunnen formuleren dat de plaats van de heiliging in de prediking terug gaat, gegrond dient te zijn op de bijbelse leer van de heiliging. De plaats van de heiliging in de prediking dient voort te komen uit en bepaald te worden door de leer van de heiliging. Ik heb mijn twee punten zo geformuleerd: 1. De plaats waar de gaven naar voren komen. 2. De plaats waar de op-gaven naar voren komen.

1. De plaats waar de gaven naar voren komen

Indeling

Bij het doorlezen van het één en ander krijg ik de indruk dat er bij de gaven rond de heiliging sprake is van twee onderscheiden, maar volstrekt niet te scheiden elementen. Ik zou daarom mijn eerste punt over de gaven ook weer willen onderverdelen in tweeën. Wanneer wij in de prediking de heiliging als gave, als geschenk naar voren brengen, dan kunnen we daar twee

verschillende facetten mee bedoelen, namelijk: a. De toegerekende heiligheid en b. De krachtbron voor de effectieve heiliging.

A. De toegerekende heiligheid

Inhoud

Allereerst gaan we het hebben over de toegerekende heiligheid. Er is mij veel aan gelegen om dat over de heiliging duidelijk te zeggen in de prediking. Want op dit punt is er rijke troost uit te delen aan de zuchters onder ons gehoor, zuchters over eigen onheiligheid. De toegerekende heiligheid is een zaak die de kramp kan weghalen uit hun leven. Ik bedoel geenszins het jagen naar de volkomenheid weg te nemen, waar Paulus het over heeft in Filippenzen 3:12. Dat zal straks wel blijken in het tweede punt van het onderwerp. Maar er is wel verschil tussen jagen en jagen. Het jagen naar de heiligheid dient er te zijn in het leven van een gelovige, maar het mag door die gelovige gebeuren met het zicht op de toegerekende heiligheid. Wanneer wij in de prediking de schatten van Christus openleggen voor onze gemeenten en voor onszelf, laten we dan ook de heiligheid van Christus eens duidelijk tonen. Dat zal het geweest zijn waardoor Kohlbrugge nu nog bekend is. Dit moet niet iets eigens van Kohlbrugge zijn, maar van ons allen. Goed, misschien had één en ander ook wel meer in evenwicht met de geëffectueerde heiliging naar voren kunnen komen in sommige preken van Kohlbrugge. Maar rond de toegerekende heiligheid kunnen we onze winst doen met zijn opvattingen. Want wanneer het gaat om de plaats van de heiliging in de prediking dan mag de heiliging dezelfde plaats ontvangen als de rechtvaardiging. Ik bedoel dan, dat zoals de rechtvaardigheid van Christus in de weg van het ware geloof aan een onrechtvaardige wordt toegerekend, evenzo ook de heiligheid van Christus aan diezelfde zondaar langs dezelfde weg van het hetzelfde geloof wordt toegerekend. Het mag ons opvallen, dat in Zondag 23, vraag en antwoord 60, de gerechtigheid en de heiligheid van Christus naast elkaar worden genoemd als het gaat om wat geschonken en wat toegerekend wordt uit de schatkamers van het heil dat verworven is aan het kruis. Wat krijgt ze de heiligheid een vertroostende plaats in de prediking. Christus geeft de Zijnen langs de weg van het geloof, dat is de nauwe band aan Hem van

iemand die weet niets te hebben in zichzelf en alles in Christus, Zijn heiligheid. Hij kent geen smet der zonde. Hij kent geen bedorvenheid. Hij kan het zingen en dan tegelijk in volmaaktheid denken: “Ik draag Uw heil’ge wet, die Gij de sterv’ling zet, in het binnenst’ ingewand”. Gaat het bij de rechtvaardiging om de schuld der zonde en wordt die schuld vereffend door de toegerekende gerechtigheid van Christus, bij de heiliging gaat het om de smet der zonde en die wordt bedekt voor Gods heilig oog met het kleed van Christus’ heiligheid. Want door de toegerekende gerechtigheid van Christus geldt het voor de Zijnen dat ze voor God zijn “evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan”, maar vanwege de toegerekende heiligheid van Christus mag ik zeggen met antwoord 60 uit de Heidelbergse Catechismus: “ja, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft”. Is dat geen balsem in die zo pijnlijke wond van diegene die God heeft leren liefkrijgen en die tot zijn of haar droefheid zoveel onheiligheid moet waarnemen in eigen leven? Zijn er onder uw hoorders niet die door Ridderus aangeduid zouden worden als degenen die maar blijven staarogen naar de heiligheid van de wet, maar niets zien van de vriendelijkheid van het evangelie? Geef de heiliging dan ook volop, samen met de rechtvaardiging, deze plaats in uw prediking. Zoals Kohlbrugge in een preek over Romeinen 8:28 - en dan citeer ik Kohlbrugge vanuit het boek van Donkersloot met als titel ‘De goddeloze gerechtigd’ - : “Bij ‘heilige’ denkt men altijd aan zedelijke volmaaktheid - denkt gij echter daarbij aan de liefde Gods. Want degenen, die Hij heilig heet, heet Hij daarom zo, wijl Hij Zich hunner niet geschaamd heeft, maar hen aangenomen heeft en hun de verzekering Zijns vredes doet toekomen. Omdat dus Zijn Woord tot hen is gekomen, daarom zijn zij heilig, en nu, houdt het daarvoor, gij, wie het om heiligheid gaat, dat gij heilig zijt omdat het Woord tot u is gekomen. Want het Woord overdekt hen met Zijn heerlijkheid. Diegenen nu, die het Woord met Zijn heerlijkheid overdekt, zijn dus daarom in Gods ogen heilig, omdat zij zichzelf in genen dele kunnen helpen, maar zeer zwakke vaten zijn’... ‘Heiligen’ zijn dus de zodanigen, die volkomen gezondheid van node hebben en uit de grond des harten daar-naar verlangen”. Of zoals Kohlbrugge

het verwoord heeft in zijn 'vragen en antwoorden tot opheldering en bevestiging van de Heidelbergse Catechismus' bij zijn vragen en antwoorden bij vraag 91 van de Heidelberger: "Wat hebben wij over het algemeen omtrent het houden van de geboden Gods vast te stellen? Dat wij daartoe geheel onbekwaam zijn; dat zulks echter niet aan de geboden, maar aan ons ligt. De wet is heilig, zij moet niet alleen naar de letter, maar naar de Geest gehouden worden; wij daarentegen zijn vleselijk, verkocht onder de zonde. Dit moet bij ons vast staan, dat wij volstrekt in overeenstemming met de wet moeten zijn, en juist daarom hebben wij ons aan Christus, hebben wij aan Zijn genade vast te houden, en zo zullen wij door Zijn Geest, naar Zijn belofte, wandelen aan Zijn hand en naar Zijn raad, in een door Hem vervulde wet, zo dat wij daarbij zondaars blijven en alleen Zijn heiligmaking roemen". Kohlbrugge kan bij het aantrekken van de nieuwe mens (Ef. 4:22) verwijzen naar het aantrekken van Christus, zoals dat in Romeinen 13:14 naar voren komt. Die plaats mogen ook wij aan de heiliging geven in de prediking. Want de Schrift doet het zelf ook. Mag ik u wijzen op Romeinen 6:11: "Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor dat gij wel der zonde dood zijt, maar God levende zijt in Christus Jezus, onze Heere". In de praktijk van het dagelijkse leven, lijkt het er niet op dat de gelovige 'der zonde dood' is. Wat heeft de onheiligheid vaak een grote plaats. Maar tegen hen die hun zaligheid in Jezus Christus hebben leren zoeken en verdriet kennen over eigen onheiligheid, klinken die machtige woorden: 'houdt het daarvoor'. Ik zei: 'machtige woorden', het zijn - zo zijn ze volstrekt niet bedoeld - 'oppervlakkige woorden'. Bedoeld is niet een rekensommetje, maar een werkelijkheid die gelden mag in dat toevlucht-nemende van het geloof. Wie tot Hem komt als een onheilige, krijgt van Christus Zijn heiligheid en diegene mag het ervoor houden dat er geen onheiligheid meer in hem of haar gevonden wordt door God. De Beknopte Gereformeerde Dogmatiek wijst ons er in de behandeling van de heiliging op dat de woorden 'houdt het daarvoor' ook voorkomen in Romeinen 3:28. Daar hebben wij in onze vertaling "wij besluiten dan" staan, maar daar staat het zelfde woord: "wij houden het ervoor dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet". Dat is niet

zomaar een conclusie aan het eind van een betoog, maar een geloofswerkelijkheid. De gelovige mag het ervoor houden gerechtvaardigd te zijn in de weg van het geloof. Zo mag die gelovige het er ook voor houden geheiligd te zijn langs diezelfde weg. We komen in de Bijbel wel de uitspraak 'gerechtvaardigd door het geloof' tegen, maar niet 'geheiligd door het geloof'. Maar hoewel niet zo uitgedrukt, vinden we de zaak zelf wel in de Bijbel. Ik zou ook nog kunnen wijzen op een tekst als 1 Korinthe 1:30: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing". Hier treffen wij ook weer de rechtvaardigheid en de heiligheid naast elkaar aan.

Ik ben me bewust dat Ds. J. van Slie-drecht in zijn verklaring van de Catechismus bij Zondag 23 zegt dat de heiligheid van Christus anders wordt toegerekend dan de rechtvaardigheid en dat als je dat niet zo stelt je een neo-Kohlbruggiaan en Barthiaan bent. Als hij daarmee bedoelt dat de heiligheid ook uitgewerkt wordt in de gelovige en geëffectueerd wordt in een dadelijke heiliging, ben ik het met hem eens. En ook de Beknopte Gereformeerde Dogmatiek laat deze geluiden horen. Maar dat neemt niet weg dat de heiligheid van Christus óók een toegerekende kant kent. En die mogen we in de prediking voluit laten gelden. Zoals het voluit klinkt in 1 Korinthe 6:11: "En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd, in den Naam van den Heere Jezus, en door den Geest onzes Gods". Ook wat deze toerekening betreft moet volop blijven gelden wat Calvijn heeft bedoeld met een 'duplex gratia'. Er is een tweevoudige genade, rechtvaardig-

ging en heiliging. Laten we, om het te zeggen met de bekende woorden van Calvijn, Christus niet door midden scheuren. Waar Hij de rechtvaardiging geeft, daar geeft Hij ook de heiliging. Ze horen onlosmakelijk bij elkaar. In de Institutie van Calvijn lezen we in boek III, hoofdstuk 16, paragraaf 1 wanneer over het aangrijpen van Christus gerechtigheid gesproken is: "maar gij kunt deze niet aangrijpen, of gij grijpt tevens de heiligmaking aan". En even verder in diezelfde paragraaf: "Wilt gij dus rechtvaardigheid in Christus verkrijgen, zoo moet gij vooraf Christus bezitten. En gij kunt Hem niet bezitten, of gij wordt tevens zijne heiligmaking deelachtig, dewijl Hij niet in stukken kan gedeeld worden. Dewijl dan de Heere ons deze weldaden te genieten geeft, alleen door Zichzelf aan ons mede te deelen, zoo schenkt Hij beiden tegelijk, en nimmer de eene zonder de andere". En dat als genadegeschenken voor mensen die alles verzondigd hebben, maar met heel hun bedorven bestaan die ene Naam zoeken door Welke zij moeten zalig worden. Laat ik dit facet van de toerekening van Christus' heiligheid afsluiten met een citaat van Bonar uit zijn boek 'Gods weg van heiligheid': "aan de ene kant is de heiliging een daad, een zaak, die eenmaal wordt verricht, zoals ook bij de rechtvaardiging. Op het ogenblik dat het bloed ons aanraakt, dat is zodra wij Gods getuigenis over het bloed geloven, zijn wij 'rein' (Joh. 15:3), 'geheiligd', door God afgezonderd". Wat een troost voor het hart dat beleeft dat God niet met een restauratie tevreden is, maar nieuwbouw wil en eist. Het hart dat het niet op kan brengen, hunkert naar troost. Laten we daarom de heiliging als toerekening voluit laten gelden in onze prediking. *Ds. A. van Ek*

Gaat de dominee voorbij? (11)

De eisen van de prediking!

Nadenken over de vereisten van de prediking is waarlijk geen sinecure. Een onderwerp met vele gevoelige kanten. Voor de prediker en de luisterende gemeente. Zonder dat ik dit ook maar enigszins kon voorzien, is het schrijven over deze gevoelige materie er niet gemakkelijker op geworden. Nù, tegelijk met deze serie artikelen, twee andere scribenten kanttekeningen plaatsten, die alles met ditzelfde onderwerp te maken hebben.

Prof. Van 't Spijker in De Wekker over

'Gemeente onder het Woord' en Ds. Den Butter in Bewaar het Pand over het leven van **Daniel Rowlands**. Het toont op meer dan één wijze hoe omvangrijk en onderscheiden het onderwerp is, waaraan ik begonnen ben. Al schrijvende heb ik eerlijk gezegd weleens gedacht: 'waar ben ik eigenlijk aan begonnen?'

Ondertussen vergeten wij niet de gevoeligheid en de ernst, die onvermijdelijk worden opgeroepen, bij het nadenken over de schriftuurlijk bevindelijke prediking. Niet voor niets

heeft iemand eens gesproken over het **waagstuk** van de prediking (K.H. Miskotte). Een uitdrukking, die niet uit zijn verband moet worden gerukt, maar uiting wil zijn van die heilige spanning en inspanning, die de ziel van de prediker moet doen huiveren, wanneer hij het Woord mag en moet bedienen. Het Woord bedienen, wil immers zeggen, dat men overtuigd moet zijn, dat het woord, dat gesproken wordt, Gods Woord is. In het besef dat 'deze schat aan een aarden vat' is toebetrouwd (2 Kor. 4:7).

Het waagstuk der prediking

Voordat wij verder willen gaan luisteren naar de eisen van de prediking, zoals Paulus die gesteld heeft, luisteren wij naar de ootmoedige belijdenis van James Henry Thornwell.

Een begaafd prediker van het Evangelie in de Verenigde Staten uit de vorige eeuw. Een belijdenis, die ons niet alleen inzicht geeft in de zelfkennis, die deze gezant van Christus moet hebben gehad, maar ook op gevoelige wijze ons laat verstaan hoe deze dienaar de last van de bediening heeft ervaren.

'Het is een grote zaak te verstaan wat het betekent om predikant te zijn en hoe men moet preken. Effectieve preken zijn de vrucht van studeren, van tucht, van gebed en in het bijzonder van de zalving van de Heilige Geest. In de preek moeten de uitmuntende eigenschappen van elke andersoortige compositie, die bedoeld is om iets over te brengen, ook aanwezig zijn en moeten niet alleen met geloofsernst gepreekt worden maar gedrongen door de liefde die van Boven komt. Men moet zien dat ze recht vanuit het hart komen, vanuit het hart dat vervuld is van de liefde van Christus en de liefde voor zielen. Wees ervan overtuigd dat er maar weinig prediking in de wereld is en het is een mysterie van genade en goddelijke kracht dat Gods zaak niet vernietigd is in de wereld, wanneer we letten op de kwaliteiten van vele zogenaamde predikanten om het Evangelie te preken. Als ik zie wat ik hiervan terecht breng word ik met afschuw vervuld. Ik heb nog nooit een preek in mijn leven gemaakt en nog veel minder gehouden en ik begin te wanhopen of mij dat ooit zal gelukken. Moge de Heere u meer kennis en genade geven en dat u één doel voor ogen houdt'.

Martyn Lloyd-Jones, die deze belijdenis aanhaalt in zijn 'Prediking en predikers' (blz. 99) voegt er nog aan toe: 'het kan niet anders of ieder die enig

besef heeft van wat preken inhoudt, zal voelen, dat hij nooit gepreekt heeft. Maar hij blijft proberen in de hoop, dat hij eenmaal door Gods genade echt zal mogen preken'. Wie durft het nu nog langer te wagen om lichtvaardig te denken en te spreken over de geweldige eisen, die gesteld moeten worden aan de rechte bedoening van het goddelijk Woord?

Wederleg, bestraf, vermaan in alle lankmoedigheid en leer...

De apostel heeft er bij Timotheüs op aangedrongen om de wacht te betrekken bij de gezonde leer. Hij zal zichzelf daarvoor moeten geven. Met hart en ziel. Alleen zó zal hij enigszins kunnen beantwoorden aan de hoge roeping om het Woord te verkondigen. Met klem en overtuiging. Daar wijzen m.n. de volgende werkwoorden wel op. In dubbele zin zetten zij de prediker aan het denken en aan het werk. Om op geen andere wijze de herdersstaf van het Woord te gebruiken. Wederleggend, bestraffend en vermanend. Evenwel in de daarbij behorende gezindheid: in alles lankmoedig. Timotheüs moet er niet met de botte bijl op los slaan. Met veel liefde en geduld voor de onwetenden en de zwakken in het geloof. Het gaat er immers om dat tegen alle wind van leer (Efeze 4:14), de leer, die naar de godzaligheid is, doordringe in de levens van zondaren. Wat komt het daarbij alleszins aan op lankmoedigheid. Gelijk God Zelf lankmoedig is over ons, omdat Hij niet wil, dat enigen verloren zullen gaan (2 Petrus 3:9). Alles moet dienen tot de bevordering van de zuivere leer, door de apostel zelfs de gezonde leer genoemd. Wat een dankbaarheid en blijdschap klinkt er in zijn woorden door wanneer hij zijn geestelijke zoon mag opwekken tot getrouwheid in de ambtelijke dienst: 'Maar blijft gij in het geen gij geleerd hebt en waarvan u verzekering gedaan is, wetende, van wien gij het geleerd hebt' (2 Tim. 3:14). Paulus is een wijs en voorzichtig leermeester, die het Woord hoog acht. Hij heeft er zijn leven voor over gehad. Onvermoeid heeft hij zich ingezet voor de verdediging van de christelijke leer. Om mensen te overtuigen van de heerlijkheid van het Evangelie, zo nodig te bestraffen wanneer zij het in diskrediet brachten. Ook dat is gebeurd. En hij heeft er Timotheüs voor willen waarschuwen. Deze heeft er kennis mee gemaakt, dat er een tijd zou zijn, waarin men de

gezonde leer niet meer zal willen verdragen.

Daarom dienen wij temeer in onze tijd, de wacht te betrekken bij de verkondiging van het Woord. Met geen andere bezieling dan die het leven van de apostel gekenmerkt heeft. Als het in zijn tijd al zo broodnodig was het Pand te bewaren, hetgeen ons is toebetrouwd, hoeveel te meer in onze dagen. Een tijd, waarin er onmiskenbaar een vervlakking, zo niet een kaalslag optreedt in de prediking van het Woord. Is het daarom niet alleszins gerechtvaardigd om vandaag de dag ons opnieuw te bezinnen op wat het eigene behoort te zijn van onze christelijke gereformeerde prediking?

Juist in de vakantietijd komen onze gemeenteleden er wel achter, dat deze lang niet op alle plaatsen op dezelfde wijze ten gehore wordt gebracht. Ik heb het daarbij niet over de verscheidenheid van gaven, maar om het fundament der waarheid zelf!

Mag de preek nog wel preek heten, wanneer zij niet meer appellerend is. Niet meer het geweten aanspreekt en aandringt tot persoonlijk onderzoek. Wat zijn er een preken, waarin als vanzelfsprekend wordt verondersteld, dat allen reeds behouden zijn. Expliciet zal dat niet worden beweerd, maar in de prediking wordt het evenwel niet meer opgemerkt. Terecht is weleens gezegd, dat de tijd van de veronderstelde wedergeboorte achter ons ligt, maar dat wij niet genoeg beducht kunnen zijn voor het veronderstelde geloof.

Verondersteld geloof

Een gevaar, dat de kerk altijd al bedreigd heeft. Ontdekkend is de ontboezeming, die Lloyd-Jones in zijn eerder aangehaald werk laat horen: 'Het grootste gevaar waarmee de preekstoel geconfronteerd wordt is aan te nemen, dat iedereen, die zegt christen te zijn, dat ook werkelijk denkt en lid van de kerk is, dus noodzakelijkerwijs christelijk is. Dat is volgens mij de allergrootste en zeker meest voorkomende blunder. Omdat mensen lid van de kerk zijn neemt men aan dat ze christenen zijn. Dat is gevaarlijk en verkeerd. Waarom? Als u dat aanneemt, zult u in al uw preken de neiging hebben zo te preken, dat dit bij de christelijke gelovigen aansluit. Uw boodschappen zullen altijd leerstellig zijn en het evangelische element en geluid zullen verwaarloosd worden, misschien wel bijna helemaal. Dit is een grote en ernstige dwa-

ling. Laat mij u vertellen waarom ik dit zeg. Ik zou graag beginnen met wat ik zelf persoonlijk ervaren heb. Vele jaren lang dacht ik, dat ik christen was, terwijl dat in feite niet zo was. Pas later begon ik in te zien, dat ik helemaal geen christen was of geworden was. Ik was lid van een kerk en woonde de diensten trouw bij. Dus iedereen die net als de meeste predikanten mij voor een christen aanzag, vergiste zich hierin. Ze hadden mijn toestand verkeerd beoordeeld. Wat ik nodig had, was een prediking die mij zou overtuigen van zonde en mij mijn nood zou laten zien en mij tot oprecht berouw zou brengen en mij iets over de wedergeboorte zou vertellen. Maar daarover hoorde ik nooit preken. In de prediking, die wij hoorden werd er altijd van uitgegaan dat we allemaal christenen waren. Ik denk dat dit vooral in deze eeuw één van de grootste vergissingen van de kerk is geweest. Ik ben in

mijn ervaring als predikant en pastor hierin vele malen versterkt' (blz. 146-147 a.w.).

Hier worden gevoelige snaren geraakt. Wie zijn eigen hart en kerkelijk leven kent, merkt (helaas) een herkenbare situatie. Weer wordt het oude gezegde bewaarheid, dat de nood der kerk, de nood der prediking is!

Vanwege het hoge gemeenschappelijke belang, dat wij allen behoren te kennen bij de rechte verkondiging van het Woord, wil ik een volgende keer D.V. nog één keer met u verder dóórdenken over m.n. het onderscheidelijke element van de prediking. De Heere bewege ons tot die geestelijke bezinning, waar Hij Zelf het hoge belang van de kennis van Zijn Woord heeft aangegeven en daar zelfs de zaligheid aan verbonden heeft. Mijn volk gaat verloren...

J.H. van Dijk

Schriftbeschouwing denkt en schrijft. Laat ons eens zien.

Uitgangspunt

In zijn boek "De geloofwaardigheid van de bijbel" begint Loonstra met te zeggen, dat "de geloofwaardigheid van de bijbel gegeven is met de grond-overtuiging dat wij in de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament te maken hebben met het geschreven Woord van de levende en betrouwbare God" (p. 15). Dat is dus Loonstra's grondovertuiging en dat neemt hij bij het schrijven van zijn boek als zijn uitgangspunt. Op de ambtsdragersconferentie heeft hij dit dan ook uitgesproken. Welnu, dit duidelijk geformuleerde uitgangspunt wekt verwachtingen. Het is immers een duidelijk confessioneel standpunt. Het komt, zo geformuleerd, goed overeen met wat we in de belijdenis onder woorden gebracht vinden. In onze belijdenis lezen we immers, dat we al de boeken van de bijbel ontvangen "voor heilig en kanoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bestigen". En waarom dat zo is, wordt vervolgens duidelijk gemaakt, als gezegd wordt dat deze boeken "van God zijn" (art. 5). Van belang is ook art. 7, dat begint met "Wij geloven dat deze Heilige Schrift de wil Gods volkomenlijk vervat en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt". En even verder in dit artikel lezen we: "Want dewijl het verboden is aan het Woord van God iets toe te doen of er iets af te doen, zo blijkt daaruit wel, dat de leer daarvan zeer volmaakt en in alle manieren volkomen is". Het uitgangspunt van Loonstra lijkt met deze uitspraken helemaal in overeenstemming te zijn. Houdt hij zich er ook aan?

Alles

Het valt op als we de belijdenis horen spreken over Gods Woord, dat er van geen aarzeling sprake is. Integendeel, we ontmoeten een paar maal het woordje 'al'. "Al deze boeken"; "al hetgeen de mens schuldig is te geloven"; "in alle manieren volkomen". Hoe kan de belijdenis zo spreken? Is dan inderdaad heel de Bijbel waar? Staan er geen dingen in die anders zijn gegaan dan beschreven staat?

U zult wel eens gehoord hebben, dat er soms onderscheid gemaakt wordt tussen de zaken, die te maken hebben met geloof en leven en zaken die met andere dingen in verband staan, bijvoorbeeld

"Al wat daarin begrepen is"

Gereformeerde Schriftbeschouwing

We zouden de vraag onder ogen zien of dr. Loonstra met zijn opvattingen over de Schrift en haar geloofwaardigheid blijft binnen het kader van onze belijdenis. Bij 'belijdenis' denken we dan met name aan wat er beleden wordt in de artikelen 3 tot en met 7 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. Die artikelen spreken namelijk uitdrukkelijk over de Bijbel als het Woord van God. De Heidelbergse Catechismus bevat geen afzonderlijk gedeelte waarin het over de Bijbel gaat, al is bij elk onderdeel de waarheid die God in Zijn Woord geopenbaard heeft wel de ongenoemde vooronderstelling. Datzelfde geldt ook van de Dordtse Leerregels. Maar de belijdenis, die op naam van Guido de Brès staat, kent dus wel een gedeelte dat afzonderlijk over het Schriftgezag en het Schriftgeloof handelt. Daarmee is de Nederlandse Geloofsbelijdenis overigens geen uitzondering. Er zijn nog andere confessies van gereformeerd karakter die ook afzonderlijk over de Schrift spreken. Ik denk zowel aan de Franse geloofsbelijdenis als ook aan de Schotse en zeker ook aan de Westminster Confessie. Deze laatste gaat zelfs heel uitvoerig op deze materie in. Dit alles laat weten, dat de kerken der Reformatie het van groot belang hebben geacht, dat we in onze kijk op en in onze belijdenis omtrent de Bijbel als Gods Woord helder zou-

den zijn. We kunnen dan ook met recht spreken van een gereformeerde Schriftbeschouwing. Aan die gereformeerde Schriftbeschouwing zijn natuurlijk allen gebonden, die tot een kerk behoren die de gereformeerde belijdenis onderschrijft. En wat in dit opzicht geldt van alle leden van zo'n kerk mag wel heel bijzonder gezegd worden van degenen die in zo'n kerk dienen. Zij hebben niet voor niets ook nog eens hun handtekening gezet. In het door hen ondertekende formulier staat onder andere ook:

"Wij verklaren oprecht en in goede consciëntie voor de Heere, dat wij van harte gevoelen en geloven, dat al de artikelen en stukken van de leer, in de Drie Formulieren van Enigheid begrepen" (dus ook wat de Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt in de artikelen 3-7) "in alles met Gods Woord overeenkomen. Wij beloven, dat wij deze leer ijverig zullen leren en getrouw voorstaan, zonder daartegen, hetzij openlijk of bedekt, direct of indirect, iets te leren of te schrijven". Deze verklaring en deze belofte zijn duidelijk genoeg!

De vraag waar we voor staan en die op de ambtsdragersconferentie van 23 mei uitdrukkelijk gesteld werd, maar waar geen antwoord op kwam is of dr. Loonstra zich aan die belofte gehouden heeft en of hij er inderdaad blijk van heeft gegeven, dat hij binnen het raam van deze gereformeerde

beeld de geschiedenis of de natuurkunde, e.d. Welnu, als het gaat over de zaken van geloof en leven, dan moeten we erkennen dat de bijbel gezag heeft en dat we ons aan die dingen hebben te onderwerpen. Gaat het echter over andere dingen, dan mogen we gevoeglijk aannemen dat niet alles wat de Bijbel daarover zegt correct is. Met name worden er dan nog wel eens vraagtekens gezet bij de betrouwbaarheid van bepaalde historische gegevens, die in de Bijbel worden vermeld, maar die volgens andere bronnen op zijn minst aanvechtbaar zijn. Op deze manier wordt dan een onderscheid aangebracht tussen wat wel en wat niet met gezag tot ons komt en het staat aan de bijbellezer om uit te maken wat tot de ene en wat tot de andere categorie behoort. Onze confessie kent dat onderscheid echter niet. Denk nog maar weer aan het allesomvattende 'al', dat herhaaldelijk gebruikt wordt en waarmee alles wat de bijbel zegt wordt aangeduid. Hoe komt de confessie ertoe zo te spreken? Dat heeft zij van Gods Woord zelf geleerd.

Paulus heeft bijvoorbeeld helemaal niet getwijfeld aan allerlei historische gegevens, zoals die in het Oude Testament worden verteld. Hij gelooft zonder twijfel aan wat er over Abraham staat geschreven (Rom. 4) en over Elia (Rom. 11) en over het volk Israël (1 Cor. 10). Maar ook over Eva (2 Cor. 11; 1 Tim. 2). De schrijver van de brief aan de Hebreeën kent geen twijfel bij het geloven en weergeven van allerlei historische details, zoals hij die in het Oude Testament is tegen gekomen. Of het nu gaat over Melchizedek (Hebr. 7) of over de tabernakel (Hebr. 9) of over allerlei geloofsdaden van mensen (Hebr. 11) hij gelooft 'al' wat er staat, inclusief de doortocht door de Rode Zee en de val van Jericho. En bij de Heere Jezus zelf ontmoeten we hetzelfde. Hij gelooft in de exacte weergave van de geschiedenis van David, die de toonbroden at (Matt. 12) en in de historiciteit van wat het boek Jona vertelt over deze profeet en zijn prediking in Ninevé (Matt. 12). Wat de Bijbel vertelt over Elia en Elisa, over Mozes en over de vrouw van Lot - de Heiland heeft het allemaal geloofd, zonder enige twijfeling. Terwijl deze zaken toch niet allemaal direct met geloof en leven te maken hebben. Welnu, vanwege het feit, dat de Schrift zo spreekt, mag ook de confessie spreken zoals zij doet. En behoort het dus bij de gereformeerde Schriftbeschouwing om de ganse

Schrift te nemen als het betrouwbare en onfeilbare Woord van God, in alle delen volmaakt.

Nu opnieuw de vraag of Loonstra ook zo handelt en of dat uit wat hij naar voren heeft gebracht is af te lezen.

Hemelvaart en Pinksteren

"Archeologische vondsten op de plaatsen waar vroeger Jericho en Ai gelegen hebben, komen niet overeen met de berichten over deze plaatsen in Joz. 2, 6, 7 en 8", zo lezen we op p. 44 van Loonstra's boek. Uit het gedeelte waarin hij op deze zaak nader ingaat, wordt niet duidelijk waar het gelijk ligt, bij de archeologische vondsten of bij wat de Bijbel erover zegt. "In dit stadium laat ik echter in het midden of de moeilijkheid bij het verhaal ligt, dan wel bij de archeologische conclusies, of dat de moeilijkheid veroorzaakt wordt door de vooronderstellingen waarmee wij het verhaal lezen" (p. 45). Maar niet alleen laat Loonstra het 'in dit stadium' in het midden, hij maakt nergens duidelijk, dat hij ook gelooft dat datgene wat de Heere over Jericho en Ai zegt, 'in alle manieren volkomen is'.

Ernstiger is wat geschreven wordt over de hemelvaart van de Heere Jezus en over de uitstorting van de Heilige Geest op Pinksteren. Nee, Loonstra zegt niet, dat hij niet gelooft dat de Heere Jezus letterlijk is opgenomen in de hemel. Wat hij wel zegt is dit: "Wat de hemelvaart van Jezus betreft, de heilswerkelijkheid die daarmee wordt aangegeven is, dat Hij na zijn opstanding de onzichtbare ruimte van God is binnengegaan en de heerschappij van zijn Vader ontvangen heeft. De voorstelling dat Hij werd opgenomen terwijl zij het zagen en dat een wolk Hem aan hun ogen onttrok (Hand. 1:9) is daarbij niet essentieel en dus ook niet onmisbaar. Deze voorstelling sluit aan

bij het toenmalige wereldbeeld van de woonplaats van God boven de lucht en de wolken. Ik houd het erop dat het hier om een reële visualisering gaat van het afscheid van Jezus, waarin Hij Zich heeft aangepast aan de ervaringswereld van zijn discipelen" (p. 210). Maar mocht iemand van mening zijn, dat het in het hemelvaartsevangelie in Hand. 1 niet gaat om een letterlijk-historisch gebeuren, maar om een visualisering achteraf, dan wijst Loonstra die mening vooralsnog niet van de hand. Iets dergelijks zegt hij ook over Pinksteren. Hand. 2 kan wat Loonstra betreft verstaan worden als een latere verbeelding van de heilswerkelijkheid van het leven door de Geest en behoeft niet een weergave te zijn van een historische gebeurtenis die toen en daar heeft plaats gevonden exact zoals Hand. 2 beschrijft. "Aan de heilswerkelijkheid zelf wordt daarmee niet tekort gedaan", aldus de schrijver (p. 211).

Niet essentieel, niet onmisbaar, niet tekort gedaan aan de heilswerkelijkheid. Dat zijn de typering die Loonstra gebruikt. Maar door deze voorstelling van zaken is hij naar mijn stellige overtuiging wel in strijd gekomen met de gereformeerde Schriftbeschouwing zoals die verwoord staat in onze confessie. Die beschouwing belijdt dat we "zonder enige twijfeling geloven al wat daarin begrepen is". Zonder enige twijfeling! Zo geloven we ook wat Hand. 1 en Hand. 2 ons vertellen. Zoals het daar staat is het gegaan en niet anders. Lichamelijk, zichtbaar en plaatselijk is de Heere Jezus opgenomen in de hemel. Zijn discipelen zijn er getuigen van geweest. En nu alstublieft geen gefilosofeer over het wereldbeeld van toen en de ervaringswereld van de discipelen..... Het gaat wel degelijk om essentiële zaken. *Den Butter*

Niets doen en over-activisme bedreiging voor echte ontspanning

Enkele kritische kanttekeningen bij recreatie

We krijgen steeds meer vrije tijd. Die vrije tijd wordt door menigeen gevuld met allerlei activiteiten zodat we het nog druk krijgen. Aan de andere kant is verantwoorde recreatie niet een nietsdoen. Een mens is geschapen zijn werk en leven in te richten tot eer van

de Heere. Ontspanning moet er aan meewerken om aan dat doel te beantwoorden. Recreatie mag geen doel in zichzelf zijn.

Vakantie is in onze hectische tijden echt geen luxe meer. Maar daarom hoeven we nog niet mee te doen aan luxe vakanties! Ontspanning is nodig,

maar een dure ontspanning niet.

Ik vind het niet normaal dat de weekhuur van een vakantiehuis(je) vaak f 1.000,- of meer bedraagt, maar we betalen het wél.

Verhouding

Laat dit dan zo zijn, maar we mogen onszelf best wel eens de vraag stellen hoe onze vakantiekosten zich verhouden tot het bedrag dat we aan de kerk of aan goede doelen afstaan. Die verhouding is in de meeste gevallen goed scheef, vrees ik. Een hobby, hoe nuttig en nodig ook, kan handenvol geld kosten. Voor het deelnemen aan sport moet soms ook diep in de buidel worden getast. Alles goed en wel, maar wat krijgt de Heere van ons geld, dat in feite Zijn geld is? Van hetgeen we van Hem ontvangen, dus ook het geld, moeten we Hem ook teruggeven, ófferen zegt de Bijbel. Maar krijgt de recreatie-god niet meer offers dan onze Maker? 't Is maar een vraag. Wie van ons is onschuldig?

Over-activisme

Verder zou ik ten aanzien van vrije tijd en vakantie willen wijzen op het gevaar van 'niets doen' aan de ene kant en een over-activisme aan de andere kant. Om met het laatste te beginnen: we krijgen steeds meer vrije tijd. Die vrije tijd wordt door menig- een gevuld met allerlei activiteiten, zodat we het nog druk krijgen. Je zou er gestresst van raken! De agenda van je vrije tijd is dan voller dan de agenda van je baas. Vakantie en recreatie moet dan ook écht óntspanning zijn. Ik las van een jonge vrouw die in haar vakantieoffert 10 thrillers meenam en daar tot diep in haar vakantienachten met rode oortjes mee aan het worstelen was. Is dat recreatie? Het kijken naar een voetbalwedstrijd - of al luister je alleen maar naar een reportage van een voetbalwedstrijd - veroorzaakt meer een óplopen van de bloeddruk en hart- ritmestoornissen dan een onspannen gevoel. Vrije tijd leidt tot stress, heb je het ooit zo zout gegeten? Als je in verband met 'ontspanning' - zwemles, voetballen, trainen, een hobbyclub bijvoorbeeld - gehaast moet eten, als gezin niet eens meer samen kan eten, geen tijd meer hebt voor een hoofdstuk uit de Bijbel, mag je jezelf wel eens afvragen: waar ben ik eigenlijk mee bezig?

Niets doen

Aan de andere kant is recreatie, is vakantie niet een nietsdoen, een 14 dagen lekker luiëren. Ledigheid is nog

altijd des duivels oorkussen. Een mens houdt het niet vol om 14 dagen echt niets te doen. Zoekt ieder mens immers niet de zonde? De boze lusten van het vlees nemen geen vakantie. Kortom: een ontspannen bezig zijn bewaart voor de zonde. Al moet de ontspanning op zichzelf in overeenstemming zijn met Gods heilig Woord.

Doel ontspanning

Dat brengt me op het doel van ontspanning. Een mens is geschapen om zijn werk en leven in te richten tot eer van de Heere. Nu moet ontspanning er aan meewerken om aan dat doel te beantwoorden. We nemen rust van de arbeid - de arbeider is zijn rust waardig - maar ook tot de arbeid, die weer wacht. We rusten, we recreëren, we nemen vakantie, om ons straks weer beter te kunnen wijden aan onze taak. Recreatie moet dienen om onze levenstaak aan te kunnen. Onze roeping in het leven sta voorop!

Als we nog vermoeder thuis komen van vakantie dan we vertrokken zijn, denk ik dat we aan echte recreatie niet

of nauwelijks toegekomen zijn. We krijgen van God rust ván en ook tót de arbeid. Als ik veel zwaar lichamelijk werk moet verrichten moet ik er op toezien dat in mijn vakantie mijn lichaam tot rust komt. Als mijn dagtaak meer denkwerk is, moet recreatie dienen om de géést te ontspannen. Het één staat natuurlijk niet los van het ander. Ik moet dus op de manier van recreatie letten met het oog op een beter functioneren in de maatschappij. Recreatie mag geen doel in zichzelf zijn.

Tenslotte: - mijn ruimte is beperkt - dienen we te beseffen dat de Heere ons niet gemaakt heeft om een ik-gericht bestaan te leiden op aarde. We zijn door de zonde zo op onszelf gericht geworden. Dat blijkt ook in onze vrije tijd. Hebben we dit ontdekt en is het ons tot een schuld geworden? Het is onze dure roeping de Heere en Zijn eer te zoeken, ook in mijn vrije tijd. En in het dienen van de Allerhoogste ligt ware rust en ontspanning!

*Ds. K. Hoefnagel
(overgenomen uit "De Banier")*

Oude schrijvers lezen

Wie oude schrijvers zijn

Onder de zogenaamde oude schrijvers moeten we uiteraard niet alle schrijvers verstaan die in vorige eeuwen boeken hebben geschreven. Oude schrijvers zijn theologen die de gereformeerde belijdenis wilden handhaven en de gereformeerde vroomheid voorstonden. We bevinden ons dan op het terrein van de Nadere Reformatie die de godsvrucht centraal stelde en wilde laten doorwerken in kerkelijk, maatschappelijk en politiek opzicht. We zouden het ook zo kunnen zeggen dat niet alleen de leer zuiver moest zijn, maar dat ook het leven overeenkomstig de zuivere leer zou moeten zijn. De juiste leer zou allesbepalend moeten zijn voor het leven in al zijn verbanden. Het is volstrekt onjuist een zuivere leer aan te hangen en een zondig leven te leiden. Daarin ligt tegelijk een vraag aan ons als lezers opgesloten. Is het ook zo dat zij die pal wensen te staan voor de aloude waarheid er ook naar streven dat die waarheid het levensgedrag en levenspatroon bepaalt? Het zou ontzettend zijn als leer en leven een schrille tegenstelling met elkaar zouden vormen. De oude schrijvers hebben een open oog gehad voor dit gevaar en deze werkelijkheid uit hun dagen. Zij begeerden de leer der

godzaligheid te beleven. Zij wilden het leven laten bepalen door de zuivere leer der reformatie. De leer der reformatie moest het leven doortrekken. Het gaat niet alleen om rechtvaardiging, maar ook om heiliging. Vanuit de Heilige Schrift moest het leven gereformeerd worden. We kunnen niet alle zogenaamde oude schrijver in dit artikelje opsommen. We willen volstaan met het noemen van die oude schrijvers die behandeld worden in het boek "Oude schrijver. Een kennismaking." Daarin worden achtereenvolgens behandeld: Jean Taffin, Willem Teellinck, Godefricus Udemans, Gisbertus Voetius, Theodorus à Brakel, Jodocus van Lodenstein, Guilielmus Saldenus, Jacobus Koelman, Herman Witsius, Wilhelmus à Brakel, Abraham Hellenbroek, Bernardus Smytegelt, Wilhelmus Schortinghuis, Alexander Comrie en Theodorus van der Groe. Deze selectie omspant een periode van ruim twee eeuwen: vanaf circa 1550 - 1784, het sterfjaar van Van der Groe.

Neem tijd om oude schrijvers te lezen

Er wordt in onze tijd niet zoveel gelezen als in vroeger dagen. We zouden het misschien nog anders moeten neer-

schrijven: Er wordt in onze tijd veel te weinig gelezen. Het leven is gejaagd. Ieder heeft het druk met van alles en nog wat. Een kleine brochure, een tijdschrift met wat anecdotes uit de kerkgeschiedenis, een gezinsblad en een kerkblad, verder komt men vaak niet. Wie neemt er een gedegen boek ter hand? Wie verdiept zich daarin? Wie neemt hier de moeite voor? Wie neemt er de tijd voor? Wie ziet hier waarde in? Wellicht kent u meerdere oude schrijvers die hierboven zijn opgesomd van naam, misschien hebt u ook wel boeken van oude schrijvers in uw boekenkast staan, maar leest u ze ook? Ze zijn het lezen, onderzoeken en overdenken zeker waard. De komende weken mag er door velen rust genomen worden. Er zullen er zijn die thuis blijven. Er zijn er ook die elders in eigen land, of in het buitenland verblijven. Op gepaste wijze mag genoten worden van het natuurschoon. De Heere heeft alles geschapen. Hij onderhoudt en regeert ook alles. Wanneer we het zo mogen zien eindigen we niet in de natuur, maar in de Schepper en Onderhouder van de natuur. Het zou een goede zaak zijn één of meer boeken mee te nemen. Als kennismaking met de oude schrijvers kunnen we het boek "Oude schrijvers. Een kennismaking" met ons meenemen of een oude schrijver zelf. Wie dit doet en de komende tijd zich erin mag verdiepen zal ontdekken dat er vele schatten verborgen liggen in de zogenaamde oude schrijvers.

Schatten opdelven

Het boek "Oude schrijver. Een kennismaking" laat ons iets zien van de schatten die bij de oude schrijvers zijn te vinden. De verleiding is groot om van elk van de genoemde oude schrijvers iets weer te geven. Maar dan zou dit artikel veel te lang worden. Om u toch een kleine indruk te geven van de inhoud en de betekenis van de zogenaamde oude schrijvers willen wij enkele zaken uit dit boek noemen. Het boek wil een indruk geven van wat de oude schrijvers met hun geschriften nagestreefd hebben. Eerst wordt de persoon van de schrijver geschetst, dan volgen enkele karakteristieke stukken uit het werk van de schrijver. Wat de weergave betreft is er enige aanpassing aan de stijl én het taalgebruik van onze tijd: Lange zinnen zijn verdeeld, bepaalde woorden of uitdrukkingen zijn vervangen, de stijl wordt alleen aangepast zonder aan de inhoud tekort te doen, toevoegingen

van de hand van de bewerker staan tussen haken.

Zeven dwaasheden

Jean Taffin (ca. 1529-1602) schreef over zeven dwaasheden: "Een mens is volkomen dwaas, totdat zijn gezindheid verandert. Er zijn zeven dwaasheden:

1. Niet te geloven dat er een God is.
2. De mens hoger te achten dan God.
3. Denken dat we altijd blijven leven.
4. Het doel van het leven niet te kennen.
5. Over geluk of ongeluk oordelen aan de hand van uiterlijkheden.
6. Meer geloof te hechten aan onze vijanden dan aan onze vrienden.
7. "Zichzelf wijs te achten."

Citaat blz. 46.

Het gezinsleven

Van W. Teellinck, de vader van de Nadere Reformatie, lezen we op blz. 58 aangaande het gezinsleven dat niemand zich tot het werk mag begeven voordat hij gebeden en gelezen heeft uit Gods Woord, ook rond het middaguur vond dit plaats: "Dan verzamelde zich het hele gezin, jong en oud, en las men gezamenlijk een hoofdstuk in volgorde uit de Heilige Schrift. Zo voorbereid door het lezen van het Woord, riepen zij eendrachtig met gebogen knieën de Naam des Heeren aan. Wanneer zij het eten door een kort gebed gezegend hadden, spraken zij aan tafel samen over hetgeen een ieder uit het hoofdstuk had opgemerkt... Na het eten zongen zij samen een Psalm en dan keerde zich een ieder weer tot zijn werk. Dit deden zij 's avonds voor het eten en ook aan tafel op dezelfde manier. Tegen dat zij naar bed zouden gaan, overdachten zij de loop van de dag, tussen God en zichzelf alleen - sommigen deden dit al voor het eten - en zo bevalen zij zich God door het gebed, naar de gelegenheid van ieders omstandigheden. In de week werden ook de preken die dan gehouden werden naarstig waargenomen. Zaterdag werden in de middag de weinig gevorderden, het dienstpersoneel en de kinderen gecatechiseerd. Op de dag des Heeren kwamen zij 's morgens voor de preek samen, lazen zij een hoofdstuk en baden eendrachtig. Daarna spoedden zij zich naar de kerk, gaven acht op alles en luisterden met aandacht toe, als mensen die wisten dat zij rekenschap zouden afleggen of eisen van wat zij hadden gehoord. Sommigen schreven de preek uit de mond van de dienaar op.

Thuisgekomen paste ieder wat hij gehoord had in het bijzonder aan zijn consciëntie toe en bad de Heere om een zegen daarover. 's Middags aan tafel sprak men over de preek en na een gezongen Psalm vertrok ieder om zich door gebed en heilige overdenking weer voor te bereiden tot het horen van het Woord."

Zou er in onze gezinnen niet het een en ander of zelfs veel veranderd dienen te worden? Is het niet nodig de lessen die hierin liggen ter harte te nemen?

Zingen

Van W. à Brakel geven wij een citaat over het zingen (blz. 229): "Het is verwonderlijk dat de godvruchtigen in Nederland zo weinig lust hebben tot zingen en het ook zo weinig doen. Het is waar, het is de loomheid (traagheid) die onze natie boven andere kenmerkt, om weinig te zingen. Hoewel, de wereldse mensen zingen wel, maar dat zijn ijdele liederen die het hart tot ijdelheid en onkuisheid opwekken. De godvruchtigen zijn echter doorgaans met stomheid geslagen in dit opzicht. De een zegt: Ik ben bedrukt, de ander: Ik heb geen stem, de derde: Ik ken geen wijs (ik ken de wijs niet of ik kan geen wijs houden), de vierde: Ik durf niet, omdat de burens het zouden horen en mij voor een huichelaar zouden houden. Maar het schort hem niet zozeer daaraan; het ligt veeleer aan zijn tegenzin. Was het hart geestelijker en vrolijker, dan zou men de Heere wel meer met vrolijk gezang loven en ons en anderen daardoor opwekken. Ik spreek niet alleen van het zingen in de kerk (Maar daar is het overigens met het zingen zo treurig gesteld dat) velen zelfs niet meezingen en sommigen op zijn best de Psalm meelesen zonder hun mond open te doen. Daarom is het nodig dat ik een ieder tot zingen opwek, niet alleen van de Psalmen, maar ook van geestelijk liederen. ... Weet, dat het geen middelmatige zaak betreft, die ge doen of ook laten moogt. Het is een bevel van God." We mogen ons aan de hand van dit citaat wel de vraag stellen: Zingen wij en hoe zingen wij?

Heilig Avondmaal

Tenslotte nog een citaat van Abraham Hellenbroek, blz. 241 en 242 aangaande het Avondmaal: "O, duizenden van mensen komen er aan het Avondmaal zitten zonder mond; en is dat niet een misselijke vertoning? Als men eens aan een tafel een aantal mensen zag aanzitten zonder mond, zou men niet

denken: die mensen zijn er alleen maar voor het gezicht en het gezelschap? Maar zo zijn er ook een menigte avondmaalgangers, die er komen, enkel maar om het gezicht, in een uiterlijke vertoning. Zij hebben geen mond, wel een uiterlijke mond om dat beetje brood en wijn uiterlijk te ontvangen, maar zonder geestelijk mond om geestelijk voor de ziel te eten; mensen, die noch geloof, noch begeerte hebben...

Maar ik wend mij liever tot de kinderen van de Heere. O, u, die het waarlijk te doen is om een verborgen genieting, die dorstig uitziert naar de Heere en naar Zijn volheid; kijk, voor u is dit woord. Kom, open nu hier maar eens uw mond en de Heere zal hem vullen. Hier is nu geen reden van

schroom. Zie daar, het is des Heeren eigen raad; het is Zijn gebod; u mag het niet laten; het is Zijn wens...

Och, ik kan u verzekeren, u zult er zo goed bij voelen; de Heere zal u niet ledig wegzenden, maar zie daar, Zijn mond en belofte; Ik zal u vervullen."

Mogen wij naast een lichamelijke al een geestelijke mond hebben?

Moge het lezen van oude schrijvers door jong en oud waargenomen worden en bovenal gezegend worden.

N.a.v. "Oude schrijvers. Een kennismaking", door dr. W. van 't Spijker, dr. H. Florijn, drs. C.J. Meeuse, dr. A. de Reuver, dr. H.J. Selderhuis.

Uitgeverij Den Hertog - Houten, 335 blz., f49,50.

Ds. A. v. Heteren

Kenmerken van de wedergeboorte

In het boek van Ryle "Parels van grote waarde" troffen wij een lezenswaardig tractaat aan over de wedergeboorte. Ryle noemt daar een zestal kenmerken van de wedergeboorte. Het lijkt ons een goede zaak hiervoor aandacht te vragen. Onderzoek is zeker nodig op dit punt. Christus heeft immers gezegd dat er zonder wedergeboorte geen ingaan zal zijn in het Koninkrijk der hemelen. Wat we ook zouden kunnen missen, de wedergeboorte kan niet gemist worden. Een mens heeft dus de wedergeboorte nodig zal het wel zijn voor de eeuwigheid. Er is geen zaligheid zonder wedergeboorte. Er is geen geestelijk leven zonder wedergeboorte. Zonder een nieuw hart zal men niet ten hemel ingaan. Het gaat ons allen persoonlijk aan. Niemand kan immers zalig worden zonder wedergeboorte.

1. Het eerste kenmerk is dat een wedergeboren mens *de zonde niet als een gewoonte doet*. "Hij zondig niet langer met zijn hart en wil, en met al zijn genegenheden, zoals een onbekeerd mens. Er is misschien een tijd geweest dat hij er niet aan dacht of zijn daden zondig waren of niet. Nooit voelde hij zich verdrietig of hij verkeerd deed of niet. Er was geen strijd in hem tegen de zonde, want hij en de zonde waren vrienden. Nu echter haat hij de zonde; hij vlucht ervan weg, hij strijdt ertegen, beschouwt deze als de grootste plaag, zucht onder de last van de aanwezigheid van de zonde, treurt wanneer hij onder de invloed daarvan komt en verlangt om hiervan geheel bevrijd te worden. In een woord, de

zonde behaagt hem niet langer en is geen zaak van onverschilligheid meer, maar het meest afschuwelijke ding dat hij haat."

2. Het tweede kenmerk is *te geloven dat Jezus is de Christus*. Wie dat gelooft is uit God geboren. "Hij gelooft dat hij, vanwege het volbrachte werk van Christus aan het kruis, in Gods ogen rechtvaardig gerekend wordt en hij mag dan ook zonder verschrikking de dood en het oordeel tegemoet zien. Wel kan hij zijn twijfels en vrezes hebben. Soms voelt hij zich alsof hij geen geloof had, maar vraagt hem of hij gewillig is om op niets en niemand anders te rusten dan op Christus en hoor dan wat hij zal antwoorden.. Vraag hem of hij zij hoop op het eeuwig leven zal stellen op zijn eigen goedheid, zijn verbeteringen, zijn gebeden, zijn predikant, zijn werk in de kerk en buiten de kerk, zowel geheel als ten dele, en hoor wat hij zal antwoorden. Vraag hem of hij Christus wil opgeven en zijn vertrouwen op iets anders stellen. Hij zal antwoorden dat hij zich wel zwak voelt, maar dat hij Christus voor geen goud of werelden wil opgeven. Reken er maar op, zo zou hij zeggen, dat hij Christus dierbaar vindt, dat Hij gepast is voor zijn ziel en dat hij niemand anders vindt aan Wie hij zich zo vast kan houden."

3. Een derde kenmerk is dat een wedergeboren mens *een heilig mens* is. Hij begeert naar Gods wil te leven. Hij wil vermijden wat God haat. "Zijn bedoeling en begeerte is om God met

hart, ziel, gemoed en krachten lief te hebben en zijn naaste als zichzelf te beminnen." Hij wil doen wat Christus hem beveelt. Wel zucht hij nog onder de last van de inwendige verdorvenheid. "En hoewel hij soms twijfelt of hij een christen is, mag hij op kalmere ogenblikken de oude John Newton nazeggen: 'Ik ben niet wat ik behoor te zijn, ik ben niet wat ik in een andere wereld hoop te zijn, maar toch ben ik niet meer wat ik eerst was, want door de genade van God ben ik dat ik ben'."

4. Een vierde kenmerk is *liefde tot de broeders*. Liefde tot al de ware discipelen van Christus. Hij kan over de slechtste zondaar wenen, maar heeft een bijzonder e liefde tot de ware gelovigen. Wie de meeste genade heeft, wie het meest op Christus lijkt, heeft hij het meeste lief. Zulken zijn medereizigers op dezelfde weg. Zij zullen in dezelfde rust ingaan. Er is sprake van geestelijke verwantschap. "Hij voelt zich nergens anders zo thuis dan in hun gezelschap."

5. Het vijfde kenmerk is dat een wedergeboren mens *de meningen van de wereld* of die goed zijn of niet *niet tot zijn levensregel* heeft. Zijn belangrijkste vraag is niet wat de mensen van iets zullen denken, maar hoe de Heere erover zal oordelen. Hij doet graag dingen die de menigte niet nodig vindt. Hij heeft de lof van God liever dan de lof van mensen. Hij is meer bevreesd de Heere te ergeren dan de mensen te ergeren. "Het is voor hem een ondergeschikte zaak om de wereld te behagen. Zijn eerste oogmerk is God te behagen."

6. Het zesde kenmerk is dat een wedergeboren mens *voorzichtig is met zijn eigen ziel*. Hij wil zich zuiver bewaren voor alles wat aanleiding kan zijn tot de zonde. Hij is voorzichtig in het omgaan met de tijd. Voorzichtig met het lezen van boeken. Voorzichtig met het kiezen van vrienden. Hij is bang voor alles wat zijn geest kan vergiften. Hij houdt rekening met de bedrieglijkheid van zijn eigen hart en de ongerechtigheid van de wereld. Hij is waakzaam ten opzichte van de satan. "Hij begeert te leven als een soldaat in het land van de vijand."

Ryle heeft oog voor het verschil in diepgang wat de genoemde kenmerken betreft. Bij de een zijn ze zwakker, bij de ander sterker. De een heeft meer van het ene kenmerk, de ander meer

van het ander. Toch houdt hij eraan vast dat iedere wedergeborene deze zes kenmerken heeft op grond van de eerste brief van de apostel Johannes. Het getuigenis van de apostel Johannes is duidelijk.

Wie deze kenmerken niet heeft wordt ernstig aangespoord alle middelen die de Heere geeft te gebruiken.

Wie deze kenmerken wel heeft dient ernaar te staan dat zij steeds duidelijker worden.

Mogen wij de kenmerken van de wedergeboorte door genade opmerken? Dan is dat geen eigen werk, maar Gods werk. De Heere begint naar Zijn welbehagen in harten en levens van mensenkinderen aan zaken waar zij uit eigen beweging nooit aan zouden beginnen, waar zij verklaarde vijanden van zijn. Van het werk Gods zal de Heere dan ook alleen de eer ontvangen.

Ds. A. van Heteren

Nadere Reformatie- congres 1998

Nadere Reformatie en Gereformeerde theocratie

Dit jaar is het derde lustrumjaar van de Stichting Studie der Nadere Reformatie (SSNR). Op zaterdag 3 oktober a.s. organiseert de SSNR een congres over Nadere Reformatie en gereformeerde theocratie. Een zekere kernproblematiek werd medio de 17e eeuw gegeven met de Vrede van Munster, waarop men in Nederland in dit herdenkingsjaar in het bijzonder is gefocust. De Nadere Reformatie keek, in het licht van de theocreatie-optiek die zij voorstond, hier met gemengde gevoelens tegen aan. Maar in de troonsbestijging van stadhouder Willem III als koning van Engeland zag de Nadere Reformatie weer een bijbelse motivatie tot vastberaden vroomheid. Verschillende politiek en kerkelijk gekleurde ontwikkelingen dwongen de vroomheidsbeweging zo tot het profileren van een eigen standpunt in de actuele situatie. Sprekers zijn dr. R. Bisschop: Theocratie in Utrecht, prof. dr. C. Graafland: W. Teellinck en zijn 'Politieke Christen'; prof. dr. F. van der Pol: Simon Oomius in reactie op zijn tijd, prof. dr. A.Th. van Deursen: De Glorious Revolution in gereformeerd perspectief.

Aanvang: 10.30, sluiting 15.30 uur. Plaats: Christelijke Hogeschool 'De Driestar', Burgemeester Jamessingel 2

te Gouda. Inschrijving vóór 5 september a.s. door storting van f 25,-. Dit bedrag (inclusief koffie en lunchmaaltijd) op postbankrekening 5352562 of bankrekening 25.14.87.458, beide ten name van Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilthoven.

Fietsdag '98

Een heerlijke dag uit...

Utrecht - Op woensdag 5 augustus D.V. wordt voor het 7e jaar de Veluwe fietsdag georganiseerd. Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de GezinsGids neemt dit gezinsblad deel aan de organisatie van deze fietsdag.

Op woensdag 5 augustus worden zo'n 4.000 deelnemers verwacht aan de start van de jaarlijkse fietsdag op de Veluwe. Vanuit Doornspijk, Elspeet of Nunspeet kan een fietstocht gemaakt worden over de mooiste plekjes van de Veluwe.

Opstapplaatsen

De opstapplaatsen zijn:

- Verenigingsgebouw 'Pro Rege', achter de Hervormde Kerk te Doornspijk voor een afstand van 30 of 50 km.
- Verenigingsgebouw 'Het Kerkerf', achter de Hervormde Kerk te Elspeet voor een afstand van 50 km.
- Zalencentrum 'De Pineta', Elspeterweg 6 te Nunspeet voor een afstand van 30 of 50 km.

De opstapplaatsen zijn open tussen 9.30 en 13.00 uur.

Onderweg

In 'Pro Rege' is onder andere een verkoopafdeling van boeken, bloemen, speelgoed, etc. Bij de startpunten en onderweg bij de stempelplaatsen is koffie, thee, fris, koeken, ijs, broodjes etc. verkrijgbaar. Tevens zijn er spelletjes voor jong en oud.

Fietsverhuur

Ervaring leert dat de meeste deelnemers eigen fietsen meenemen. Is dat niet mogelijk, dan bestaat de mogelijkheid tot het laten regelen van een huurfiets (uiteraard tegen vergoeding). Voor inlichting en/of fietsverhuur kan contact opgenomen worden met fam. B. Akster uit Doornspijk (0525) 68 57 51, b.g.g. (0525) 68 34 00.

Doel

De fietsdag heeft twee bijzondere financiële doelen: Adullam (verstandelijk en lichamelijk gehandicapten) én China (de GezinsGidsactie voor de Lisu's).

Kosten

De kosten voor de fietsdag bedragen:

0 t/m 2 jaar: gratis
3 t/m 12 jaar: f 3,50
13 jaar en ouder: f 7,50
Gezin f 25,-

Boekbesprekingen

Christopher Catherwood, **Martyn Lloyd-Jones**, Herinneringen aan mijn grootvader, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen, 190 blz., f 29,90. De auteur, kleinzoon van Martyn Lloyd-Jones tekent ons in dit boek de mens achter de prediker. Op de grafsteen in Wales staat 1 Corinthe 2:2 "Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd". Die boodschap bepaalde het leven van de doctor. Wie zich wil verdiepen in de persoon van Martyn Lloyd-Jones doet er goed aan dit informatieve boek ter hand te nemen, waarin zijn leven en zijn levensloop worden beschreven.

Ien Friele Ferwerda, **Heel Gewoon - en toch anders**, Uitgeverij A.G. Schoonderbeek - Laren, 72 blz., f 21,80.

Het bundeltje bevat ontroerende gedichten van een moeder over haar enige zoon die omgekomen is in de Himalaya bij het bergbeklimmen in oktober 1987. De gedichten vertolken op aangrijpende wijze wat het betekent een kind te verliezen door plotse linge dood en nooit meer terug te zien. Deze bundel kan bijzondere betekenis hebben voor hen die een soortgelijke ervaring hebben moeten meemaken.

H. Florijn, J.P. Neven, **Voorgangers in de noodkerk**, 216 blz., f 39,90, Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen. In de zogenaamde noodkerk te Bergambacht liet voorganger C. van der Graaf regelmatig diverse predikanten voorgaan. De noodkerk ontstond doordat de hervormde Ds. D.Th. Keck weigerde toestemming te geven om kinderen uit Bergambacht elders te laten dopen. Hierop werd deze predikant met drie ouderlingen en twee diakenen uit het ambt ontzet. Na drie jaar besloot Ds. Keck weer tot de Hervormde Kerk terug te keren. Ouderling C. van der Graaf ging niet met hem mee en begon nu zelf sprekers uit te nodigen in de noodkerk. Van der Graaf kreeg van 21 predikanten en oefenaars brieven die in dit boek zijn opgenomen. Ook brieven van onder

ons bekende predikers komen we tegen: Ds. L. Boone, Ds. D.J. van Brummen, Ds. M. Overduin, Ds. B. Toes, Ds. W. Baay, Ds. J. Fraanje, Ds. W.H. Blaak, Ds. W.C. Lamin, Ds. E. du Marchie van Voorthuisen, Ds. H. Visser Mzn en Ds. J.W. Slager. Iets van de inhoud willen we weergeven. Op blz. 65 lezen we van een gesprek tussen Ds. L. Boone en een professor in de trein. De professor zei dat de ziel van de mens niet bestaat, hij had al veel mensen geopereerd en nog nooit een ziel in een lichaam gevonden. Daarop stelde Ds. Boone de vraag of hij al eens het kwaad of pijn had gezien. Dit werd ontkennend beantwoord. Dan bestaan zij niet, zei Ds. Boone. De professor evenwel zei dat pijn bestaat omdat hij die zelf al dikwijls had gevoeld. "Nu dokter, vervolgens Ds. Boone, de ziel heb ik ook gevoeld. Dat was, toen ik gedaagd werd voor de vierschaar Gods. En ik hoop dokter, dat u dat in uw leven ook nog eens gevoelen zult, want anders zul u die pijn eeuwig voelen in de verdoemenis." Van elk van de voorgangers is een korte levensbeschrijving opgenomen en kenmerkende zaken uit hun brieven. Het boek leest vlot en bevat heel wat illustraties. Op boeiende wijze wordt een stuk kerkelijk leven buiten enig kerkverband beschreven.

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten deed ons twee uitgaven toekomen: **Jongeren en wederkomst**, 68 blz., f 10,-, het bevat lezingen en vragenbeantwoordingen onder meer over valse christussen en de antichrist. En: **Dopen, wat betekent dat?** 88 blz., f 15,-. Op bijbelse gronden wordt de kinderdoop verdedigd tegenover de volwassendoop. Ook komt een kerke-

lijk recht en een goddelijk recht tot het Avondmaal aan de orde en dat het in het leven van Gods kinderen niet met het Avondmaal begint. De eerste vraag is niet: Mag ik naar het Avondmaal. Wel: Mijn ziele, doorziet gij uw lot, hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God? De beide boekjes bieden goede stof tot bezinning. Boekjes te verkrijgen bij Bondscentrum, Postbus 79, 3440 AB Woerden. Tel. 0348-418587.

J.D. van Leeuwen (red.) **In Uw spoor**, Bijbels dagboek voor kinderen, f 23,50, Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

Voor elke dag een gemakkelijk te begrijpen kort stukje en schriftlezing. Medewerkers: M.L. Breugem-Kardol, W. Markus, C.J. Quist-van Noort, Ds. A.L. van Zwet, A. Tukker-Versluis, dr. C. de Pater, J.D. van Leeuwen, W.A.J. Jansen, drs. A.A. Teeuw, C. Boer, Ds. J. de Jong, Ds. M.B. v.d. Akker en Ds. W. Vroegindewij. Ieder schrijft op eigen wijze. Het een spreekt meer aan dan het ander. Bestemd voor de leeftijd van ongeveer 8 tot 12 jaar.

Drs. J.J. Poort, **De loop beëindigd**, Paulus' reis naar Rome, 100 blz., f 19,50 Uitgeverij De Banier - Utrecht. De auteur weet op boeiende wijze in kort bestek veel te vertellen van de plaatsen waar Paulus is geweest. Zo lezen wij van Tarsen, Damascus, Corinthe, Jeruzalem, Caesarea, Malta en Puteoli. Uiteraard ook Rome: het huis van senator Pudens, de dodencel in het Mamertinum en het executieterrein van Tre Fontane, waar Paulus volgens de traditie stierf. Een aardig boekje voor wie een bezoek brengt aan Rome.

Plaats uw

familieberichten

in Bewaar het Pand

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg. Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

- Wij verzorgen begravenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbarring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begravenis fonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begraafenisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Tel. 0577 - 401689

Thuiszorg nodig?

Curadomi biedt de helpende hand vanuit een christelijke levensovertuiging. Curadomi specialiseert het personeel in pijnbestrijding.

Curadomi

Organisatie voor thuiszorg

Zorg met een visie.
Bel tijdens kantooruren (0318) 54 82 65
buiten kantooruren 0900-82 12340 (spoed)

BKG

Hebt u kraam- of gezinshulp nodig.
bel ons dan:

0318 - 52 77 99

Voor hulpverlening dag en nacht
bereikbaar

Voor inlichtingen niet bellen tussen 16.00 en
19.00 uur. Laat u wel tijdig inschrijven!

Nazomer op Texel:

nog bungalows en caravans vrij vanaf 28 aug..

Voordeelweken vanaf 4 september.

Bungalowpark De Verrassing,
Oosterend. Tel. 0222 - 318391